

УДК 81.373.422

Катиш Т. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства та
загальної мовної підготовки,
Національний університет «Запорізька політехніка»

АНТОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Вивчення фахових мов є актуальним питанням сьогодення, оскільки більшість з них продовжує активно розвиватися. Англійська та українська фахова термінологія інформаційної безпеки не є винятком. Парадигматичним відношенням у термінології притаманна така ознака системної організації, як термінологічна антонімія. Проблема лексичної антонімії на матеріалі різних мов досліджувало чимало мовознавців, серед них як іноземні: Б. Кліалі [5], Дж. Лайонз [6], Л. Мерфі [7], так і українські В. І. Карабан [1], Т. В. Михайлова [2], К. В. Тараненко [3], О. О. Тараненко [4] та ін.

Метою роботи є встановити антонімічні відношення в англійській та українській фаховій мові інформаційної безпеки.

У термінології інформаційної безпеки англійської та української мови антонімічні пари репрезентовані трьома основними групами, а саме: лексичні, словотвірні та терміносполуки. Серед лексичних антонімів у досліджуваній термінології англійської та української мов можна виділити такі антонімічні пари: *transmitter* (приймач) – *receiver* (передавач), *information hiding* (приховування інформації) – *disclosing information* (розкриття інформації).

На думку В. Карабана, у сфері інформаційних технологій можуть існувати антоніми-терміни, які позначають протилежні поняття або протилежні концепції. Наприклад, *client-server architecture* (клієнт-серверна архітектура) та *distributed architecture* (розподілена

архітектура) є антонімами, оскільки вони описують різні підходи до організації систем [1].

Термінології інформаційної безпеки англійської та української мов більш властивий другий тип антонімії – словотвірний, який використовує різні словотворчі форманти: *authorized access* (санкціонований доступ) – *unauthorized access* (несанкціонований доступ), *encrypted text* (зашифрований текст) – *unencrypted text* (незашифрований текст). Цей тип антонімічних відношень представлений полярними значеннями різних префіксів: *encoding* (кодування) – *decoding* (декодування), *encryption* (шифрування) – *decryption* (дешифрування). Серед найактивніших термінотворчих префіксів англійської мови в досліджуваній галузі слід виділити такі: *de-* (*delay* – затримання; *decoder* – дешифратор), *in-* (*input* – пристрій введення даних; *installation* – установлення); *inter-* (*interactive* – інтерактивний, діалоговий; *interface* – інтерфейс), *multi-* (*multiplexing* – мультиплексне передавання; *multicast* – багатонаправлене посилання), *re-* (*repeater* – повторювач; *reuse* – багаторазове використання), *dis-* (*disconnect* – роз'єднувати; *display* – дисплей), *sub-* (*subnetwork* – підмережа; *subscriber* – користувач), *trans-* (*transmission* – передавання; *transceiver* – приймач-передавач).

В англійській та українській термінології інформаційної безпеки деякі терміни-антоніми виражені словосполученнями. За структурою вони можуть бути: двокомпонентні: *active interception* (активне перехоплення) – *passive interception* (пасивне перехоплення), *symmetric cryptography* (симетрична криптографія) – *asymmetric cryptography* (асиметрична криптографія); трикомпонентні: *authorized access to information* (санкціонований доступ до інформації) – *unauthorized access to information* (несанкціонований доступ до інформації), *synchronization failure time* (час зривання синхронізації) – *synchronization setup time* (час установлення синхронізації); чотирикомпонентні: *public key cryptographic program* (криптографічна програма з відкритим ключем) – *private key cryptographic program* (криптографічна програма із закритим ключем).

Отже, здійснений аналіз явища антонімії в англійській та українській термінології інформаційної безпеки дозволяє зробити такий висновок: антонімічні відношення досліджуваних термінів можуть передавати семантична структура терміна, словотворчі засоби й терміносполуки.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. URL : http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf (дата звернення: 10.10.2025).
2. Михайлова Т. В. Антонімія в українській науково-технічній термінології. *Вісник Харківського національного університету*. Серія : Філологія. Харків, 2000. № 491. С. 278–282.
3. Тараненко К. В. Прагматичний потенціал антонімії української мови : монографія. Дніпро : УМСФ, 2017. 152 с.
4. Тараненко О. О. Антоніми. *Велика українська енциклопедія*. URL : <https://vue.gov.ua/Антоніми> (дата звернення: 10.10.2025).
5. Clearly B. P. Stop and Go, Yes and No: What is an Antonym? Minneapolis : Millbrook Press. 2006. 35 p.
6. Lyons J. Linguistic Semantics: an Introduction. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 376 p.
7. Murphy M. I. Semantic Relations and the Lexicon: Antonymy, Synonymy, and Other Paradigms. New York : Cambridge University Press. 2003. 296 p.